

Voortgangsrapportage Plan van aanpak Welzijn geitenbokken

Borging uitvalspercentage 2022

Op 16 november 2017 hebben vertegenwoordigers van LTO Nederland en de Nederlandse Geiten Zuivel Organisatie het *Plan van aanpak welzijn geitenbokjes* aangeboden op het ministerie van LNV. Het plan van aanpak heeft als doelstelling om het welzijnsniveau van alle geitenlammeren te borgen.

Met ingang van 1 januari 2018 is binnen het kwaliteitssysteem (KwaliGeit) een normering opgenomen voor het bewaken van de lammersterfte conform de definitie in het plan van aanpak.

Kwaliteit

Het programma KwaliGeit is een keten-kwaliteitszorgsysteem van de Nederlandse Geitenzuivel Organisatie (NGZO). Het is een door de inzamelaars en verwerkers van geitenmelk opgezet privaatrechtelijke erkenningsregeling voor de melkgeitenhouderij.

Het programma is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met LTO Melkgeitenhouderij. Bij de totstandkoming is ook rekening gehouden met de eisen vanuit de Europese hygiëneverordeningen met betrekking tot levensmiddelen die voor melkgeitenhouders van toepassing zijn (Verordeningen (EG) Nr. 178/2002, 852/2004, 853/2004, 882/2004 en 854/2004).

In de praktijk houdt dit in dat iedere melkgeitenhouder die de melk levert aan een bij NGZO aangesloten inzamelaar van geitenmelk aan de normen gesteld in dit programma moet voldoen. Door NGZO wordt geschat dat >95% van alle melkgeitenhouderijen de door hun geproduceerde melk levert aan een bij NGZO aangesloten inzamelaar.

Norm 'Lammersterfte'

In het handboek van 2022 staat het volgende met betrekking tot de normering voor de bewaking van lammersterfte (print uit Handboek KwaliGeit 2022, norm 3.2.15):

3.2.15 Lammersterfte. De melkgeitenhouder is verantwoordelijk voor het sterftepercentage van alle op zijn bedrijf geboren lammeren, tot een leeftijd van 21 dagen na de melddatum, ongeacht de afvoer/ verblijfplaats. Het lammersterfte-percentage van het melkgeitenbedrijf ligt onder de actiewaarde. Na afloop van ieder kwartaal wordt getoetst of het rollend jaargemiddelde onder de actiewaarde ligt. Indien het lammersterfte-percentage hoger is dan de actiewaarde wordt de geitenhouder geïnformeerd over de voor hem geldende inspanningsverplichting.

Tevens wordt de geitenhouder geïnformeerd als zijn rollend jaargemiddelde in het signaleringsgebied ligt. De signalerings- en actiewaarden zijn onderstaand vermeld.

Kwartaal	Signaleringsgebied	Actiegebied
Vanaf 2020 kwartaal 4	> 9,3% - 12,3%	> 12,3%
Vanaf 2022 kwartaal 2	> 10,3% - 16,5%*	> 16,5%*

* Vanaf kwartaal 2 2022 zijn het signalerings- en actiegebied aangepast. Door de gewijzigde I&R regeling maakt ook de ongeoormerkte sterfte onderdeel uit van het totale sterftepercentage.

Het huidige Handboek KwaliGeit 2023 en belangrijkste wijzigingen in protocol in 2020, 2022 en 2023 zijn te vinden op www.ngzo.nl → KwaliGeit en scrol dan naar beneden.

Deze rapportage

In deze voortgangsrapportage wordt de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van het plan van aanpak met betrekking tot de borging van het uitvalspercentage van lammeren weergegeven voor het jaar 2022.

Let op! De grenswaarden voor het actiegebied en het signaleringsgebied zijn in 2022 gewijzigd ten opzichte van 2021. De reden voor deze wijziging is dat met de aangescherpte I&R regeling (melding doodgeboorten en kortere meldtermijn geboorten: 7 dagen i.p.v. 6 maanden) een meer accuraat beeld kan worden verkregen. In de praktijk leidde deze wijziging direct na de wijziging tot een beduidend groter aantal bedrijven in het actiegebied. De grenswaarden zijn zodanig bijgesteld dat verwacht mocht worden dat een vergelijkbaar aantal bedrijven in het signalerings- en actiegebied zouden vallen.

Resultaten 2022

Het percentage lammersterfte wordt berekend via de webapplicatie (www.bokkenwelzijn.nl). Deze applicatie geeft via een eigen omgeving voor de melkgeitenhouder de ontwikkelingen op het bedrijf betreft lammersterfte weer. Deze informatie is tevens inzichtelijk voor hun zuivelonderneming en is de basis voor de borging via het kwaliteitssysteem KwaliGeit. De werkwijze van de webapplicatie bokkenwelzijn is als volgt: na het verstrekken van een elektronische machtiging wordt binnen deze webapplicatie op basis van de gegevens uit de I&R-database per kwartaal het rollend jaargemiddelde van het lammerpercentage berekend en gepresenteerd. Daarnaast worden na afloop van elk kwartaal de berekende percentages uitgewisseld naar het kwaliteitssysteem.

Omdat pas na afloop van het 4^e kwartaal van 2022 voor het eerst een volledig jaargemiddelde berekend kan worden, vindt de eerste toetsing op de norm plaats in het eerste kwartaal van 2023.

Eind 2022 leverden in totaal 373 Nederlandse geitenbedrijven melk aan een bij NGZO aangesloten inzamelaar. Van 341 bedrijven is een volledig jaargemiddelde berekend voor lammersterfte in 2022. Van 32 bedrijven is een gemiddelde lammersterfte van 0,00 berekend en om deze reden niet meegenomen in onderstaande analyse. Van deze laatst genoemde bedrijven is de reden voor de berekende lammersterfte van 0,00 niet te herleiden, mogelijke oorzaken zijn latere opstart of herstart gedurende het jaar, duurmelken, lammeropfok elders of een onjuiste I&R registratie.

Het gemiddelde lammersterfte percentage over de genoemde 341 bedrijven is 6,65%.

Van de 341 bedrijven scoorde 80% zich binnen het streefgebied met een lammersterfte onder de 10,3%; 15% van de bedrijven had een lammersterftepercentage binnen het signaleringsgebied te weten tussen 10,3% en 16,5%; 5% van de bedrijven had een lammersterfte percentage in het actiegebied te weten meer dan 16,5%.

In tabelvorm:

Percentage lammersterfte	Percentage bedrijven 2022
< 10,3	80
10,3 < – > 16,5	15
> 16,5	5

Let op. Door de gewijzigde I&R regeling maakt ook ongeoormerkte sterfte onderdeel uit van het totale sterftepercentage. Daarbij is de aangifte periode voor wijzigingen in de stallijst door geboorte, sterfte en verkoop teruggebracht tot 7 dagen. Hierdoor kan een veel nauwkeuriger beeld worden gegeven van de lammersterfte op een bedrijf. Dit heeft echter ook als gevolg dat een sterftepercentage van 0,00 niet kan worden behaald en daarmee de vergelijking met eerdere jaren niet mogelijk is.

Afmesten lammeren op eigen bedrijf

Binnen het initiatief Duurzame Geitenzuivelketen (DGZK) is binnen het thema Diergezondheid en dierenwelzijn ook een onderdeel opgenomen ter stimulering van het afmesten van boklammeren op het eigen bedrijf. Deelname aan het duurzaamheidsprogramma van DGZK is vrijwillig en mogelijk vanaf 2018.

Het afmesten van bokjes op het eigen bedrijf heeft een positieve invloed op het welzijn van deze bokjes. In het 'Plan van Aanpak Welzijn geitenbokken' aangeboden aan LNV op 7 november 2017 wordt aangegeven dat de grootste welzijnsproblemen lijken voor te komen in het afzetkanaal van gespecialiseerde afmestbedrijven, m.n. 1) Verandering van omgeving; 2) Mengen van koppels van verschillende bedrijven met verschillende ziekteverwekkers; 3) Onvoldoende aandacht voor het bokje op het geboortebedrijf wegens het niet aanwezig zijn van economisch belang en het missen van terugkoppeling van het gespecialiseerde afmestbedrijf; en 4) Transport op jonge leeftijd.

Behaalde resultaten afmesten bokjes binnen het DGZK programma zijn als volgt:

Zelf afmesten: minimaal 21 dagen	2019	2020	2021	2022
≥ 10 en < 25% van de bokjes zelf afmesten	7%	8%	-	
≥ 10 en < 30% van de bokjes zelf afmesten	-	-	10%	12%
≥ 25 en < 40% van de bokjes zelf afmesten	6%	6%	-	
≥ 30 en < 40% van de bokjes zelf afmesten	-	-	4%	3%
≥ 40% van de bokjes zelf afmesten	29%	40%	-	
≥ 40 en < 50% van de bokjes zelf afmesten	-	-	4%	5%
≥ 50% van de bokjes zelf afmesten	-	-	40%	56%

Duidelijk te zien is dat een steeds groter percentage van de op het bedrijf geboren geitenbokjes ook worden afgemest op het eigen bedrijf tot een leeftijd van minimaal 21 dagen. In 2022 werd op 56% van de bedrijven meer dan de helft van de bokjes zelf afgemest.

Gezien de ambitie en afspraken met betrekking tot het plan van aanpak welzijn geitenbokjes en de behaalde resultaten binnen het DGZK programma is dit jaar in het NGZO kwaliteitsborgingssysteem KwaliGeit de normering voor afmesten van bokjes op eigen bedrijf ingevoerd. Binnen deze norm is opgenomen dat trapsgewijs, startend met 25% in 2023, 50% in 2024 naar 100% afmesten van bokjes tot minimale geschiktheid voor humane consumptie wordt toegewerkt. Hierbij wordt een minimaal aantal dagen van 14 gehanteerd en blijft dit onderwerp binnen stimuleringsprogramma DGZK, waarbij het aantal dagen minimaal 21 dagen betreft gehandhaafd.

Kanttekening van de praktijk. Op dit moment zijn er serieuze signalen uit de praktijk dat het strikte geitenmoratorium, met name in Brabant, problemen veroorzaakt voor het onder de juiste omstandigheden opfokken van geitenbokjes. Dit heeft een negatieve invloed op de naleving van de normering die vanuit KwaliGeit nagestreefd wordt, maar belangrijker nog; ook op het welzijn van deze bokjes.